

КОНСПЕКТ

ЗА ДОКТОРАНТСКИ КОНКУРС ПО ПСИХОЛОГИЯ НА ЗДРАВЕТО

ТЕМА 1:

Исторически и концептуални предпоставки на психологията на здравето като научна и професионална област. Цел, задачи, перспективи. Редифиниране на предмета и целите на психологията на здравето в контекста на позитивната психология. Характеристика на различните области на приложение на психологията на здравето: публична, обществена и критическа психология на здравето.

ТЕМА 2:

Връзка между култура и здраве. Здравни убеждения и обяснения - каузален онтогенезис и морален дискурс на болката. Межкултурни различия в здравните убеждения и обяснения. Здраве при жените - културна перспектива.

ТЕМА 3:

Когнитивни и социалнокогнитивни модели за прогнозиране на здравното поведение. Компоненти, приложение, емпирична верификация и критична оценка. Модел на здравните убеждения и теорията за мотивацията за предпазване.

ТЕМА 4:

Биопсихосоциалният подход в психология на здравето и медицината. Отличителни характеристики и измерения. Културални фактори и боледуване. Ценностни ориентации и разбирания за здравето и грижата за другите хора.

ТЕМА 5:

Промяна на обяснителните модели на психичното здраве в контекста на позитивната психология. Предимства и ограничения на двете традиции в дефинирането и изследването на оптималното психическо функциониране.

ТЕМА 6:

Хедонистична традиция: структура и измерения на субективното благополучие; методи за изследване и межкултурни различия. Евдемонична традиция: теоретичен модел и измерения на психичното благополучие; методи за изследване и межкултурни различия.

ТЕМА 7:

Развитие на моделите за стреса и стратегиите за справяне. Роля на психологическите фактори при справянето със стреса.

ТЕМА 8:

Структура и променливи на транзакционния модел на стреса, адаптацията и стратегиите за справяне. Методологически предизвикателства, теоретичен напредък и клинични приложения.

ТЕМА 9:

Стрес и болест. Може ли стресът да предизвика заболяване? Връзка между остри и хронични процеси. Стрес и промяна на поведението. Болестта като стресор. Индивидуална промяна на връзката стрес-болест. Модератори на връзката стрес-болест. Влияние на копинг ресурсите на личността при справянето със стреса и здравето.

ТЕМА 10:

Развитие на психологическия модел на стреса до системна теория за емоциите. Влияние на емоционалните състояния върху физическото здраве и справянето със стреса.

ТЕМА 11:

Социална подкрепа. Дефиниране. Изследователски подходи. Структура и измерения. Социална подкрепа: директни и буферни ефекти върху здравето. Методи за изследване на получената и възприета социална подкрепа.

ТЕМА 12:

Технологии и благополучие. Исторически перспективи. Взаимовръзка между личностни черти, интернет зависимост, благополучие и междуличностно взаимодействие в киберпространството.

ТЕМА 13:

Здравословното хранене - „новата религия“ на модерното общество. Развитиен, когнитивен и свързан с теглото модел на хранително поведение. Екологичен модел на здравословното хранене.

ТЕМА 14:

Оптимизъм и песимизъм: теория, изследвания и практика. Историческа перспектива към оптимизма и песимизма. Биологични основи. Връзка с обяснителните стилове. Оптимизъм, физическо и психологическо благополучие.

ТЕМА 15:

Постигане на истинско и трайно щастие - дейности и поведения, повишаващи чувството за щастие и съответстващи на индивидуалните интереси, ценности и потребности. Межкултурни различия в чувството за щастие: исторически промени, възрастови и полови различия.

Съставил програмата: проф. д.пс.н. С. Карабелъова

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

- Аргайл, М., Хендерсън, М. (1989). *Анатомия на човешките отношения*, София: Наука и изкуство.
- Аргайл, М., (2003). *Психология на щастия*. Санкт Петербург: Питер.
- Блум, Р. (2011) *Позитивната психология*. София: Фама.
- Величков, А. (2001). *Предполаганите светове на личността*, София
- Гринберг, Дж. (2004). *Управление стресом*. Санкт Петербург: Питер.
- Дерогатис, Л., Уайз, Т. (2000). *Тревожни и депресивни разстройства на соматично болни пациенти*. София: Лик.
- Иванова, Е., Карабелъова, С. (2012) Киберхондрия и психологическо благополучие. *Клинична и консултативна психология*, София: ИК „Стено“, 196-206.
- Карабелъова, С., Бъзовска, Б. (2011) Вегетарианство, психично здраве и благополучие. *Клинична и консултативна психология*, София: ИК „Стено“.
- Карабелъова, С., Бъзовска, Б. (2012) Взаимовръзка между нагласите към храненето, вегетарианството и благополучието. *Клинична и консултативна психология*, София: ИК „Стено“, 329-401.
- Карабелъова, С. (2014). Психология и здраве. Биопсихосоциален подход в психологията и медицината. Културални фактори и боледуване. В: Масалджиева, Р. (ред.) *Въведение в психологията. За студенти от сферата на здравеопазването*. Пловдив: Миртани инвестмънт.
- Клайнке, К. (1999). *Справяне с предизвикателствата на живота*. София: Наука и изкуство.
- Корсини, Р., Дж. (2008). *Енциклопедия по психология и поведенческа наука*. София: Наука и изкуство.
- Любомирски, С. (2007). *Пътят към щастието*. София: МОНТ.
- Морисън, В., Венет, П. (2013). *Въведение в здравната психология*. София: Изток-Запад.
- Никифоров, Г. С. (2006). *Психология на здравето*. Санкт Петербург: Питер.
- Петров, Д. (2010) Предпазно-мотивационна теория и превенция на рисковото сексуално поведение. В: *Годишник на СУ, ФФ, книга Психология*, т. 102.
- Петров, Д. (2011) Теория за самодетерминацията и регулация на здравното поведение. В: *Годишник на СУ, ФФ, книга Психология*, т. 103.
- Петров, Д., Силгиджиян, Х. (2011) Личностни черти и рисково сексуално поведение, *Българско списание по психология*, 3-4, с. 814-821.
- Перре, М., Бауман (2002). *Клиническа психология*. Санкт Петербург: Питер.
- Пиръова, Б. (2004). *Поведенческа медицина*. София: Нов Български Университет.
- Селигман, М. (2001). *Как да бъдем оптимисти*. София: Кибса.
- Селие, Х. (1982). *Стрес без дистрес*. София: Наука и изкуство.
- Силгиджиян, Х., Карабелъова, С., Занкова, Е. (2008). Емпирична среща на двете традиции в изследването на психичното здраве. *Българско списание по психология. Сборник научни доклади V-ти национален конгрес по психология*, 868-876. София: Изток-Запад.

- Силгиджиян, Х. (1998). *Аз-концепция и психосоциална идентичност. Жизненият преход към зрелостта*. София: Издателство на СУ „Св. Кл. Охридски“.
- Силгиджиян, Х. (1989). Времени хоризонт и жизнеспособност в третата възраст и късната старост. *Годишник на Софийския университет, Книга Психология*. София: Издателство на СУ „Св. Кл. Охридски“.
- Фрейдджер, Р., Фейдимен, Дж. (2002). *Личност. Психологическа енциклопедия*. Санкт Петербург: Нева.
- Шулц, Д. (2004). *Психология на растежа. Модели на здравата личност*. София: Наука и изкуство.
- American Psychologist: 2000, Special Issue: Positive Psychology, vol. 55, N 1; N 3
Stress and Coping, vol. 55, N 6;
- Brown, S., D. (1992). *Handbook of Counseling Psychology*, New York: John Wiley & Sons, Inc.
- French, D. (ed.) (2010). *Health psychology. 2nd ed.* Oxford: BPS Blackwell.
- Friedman, H. S. (2007). Personality, disease and self-healing. In: Friedman, H. S. and Silver R.C. (Eds.) *Foundations of health psychology*, Oxford: Oxford University Press, pp. 172-201.
- Ivanova, E., Mitev, K., Karabeliova, S. (2015). Effects of Personality Traits on Facebook Attitudes and Subjective Well-Being. *Leadership and Organizational Behavior*, Sofia: Sofia University “St. Kl. Ohridski”, 1177-1185.
<http://press-su.com/public ftp/incoming/62/895/Sbornik full Book.pdf>
- Ivanova, E., Mitev, K., Karabeliova, S. (2016). Effects of Internet Addiction on Depression, Anxiety, Stress and Well-Being. *Leadership and Organizational Behavior*, Sofia: Sofia University “St. Kl. Ohridski”, 1165-1174,
<http://press-su.com/public ftp/incoming/62/992/BookPapers LOD 2016.pdf>
- Karabeliova, S., Petrov, D., Milanov, M., Ivanova, E. (2016) Personality traits and risky health behavior. In: *Annual Journal of Psychology*, Sofia University.
- Regan A. R. Gurung (2009). *Health Psychology: A Cultural Approach*. Wadsworth Publishing Company.
- Woolfe, R., Dryden, W. (1996). *Handbook of Counseling Psychology*. SAGE Publ.
- Marks, D., Murray, M., Evans, B., Willig, C. (2000). *Health Psychology. Theory Research and Practice*, Sage Publication.
- Marks, D (Ed.) (2002). *The Health Psychology Reader*, Sage Publication.
- Ogden, J., (2012). *Health Psychology*. Buckingham: Open University Press.
- Serafmo (Ed.) (2002). *Health Psychology. Biopsychosocial Interactions*. New York: John Wiley & Sons Ins.
- Lasarus, R., S. (1993). *From Psychological Stress to the Emotions: A History of Changing Outlooks, Annual Review of Psychology*, 44,1-21.
- Saarni, C. (1996). *The Development of Emotional Competence*. The Guilford Press.
- Sarah, E., Hampson (Ed.) (2000). *Advances in Personality Psychology*, v. 1. Psychology Press.
- Ryff, C., Singer, B. (1996) Psychological Well-Being; Meaning, Measurement, and Implications for Psychotherapy Research. *Psychotherapy and Psychosomatics*, 65
- Ryff, C, Singer, B. (1998). The Contours of Positive Human Health. *New Directions for the Next Millennium, Psychological Inquiry*, v. 9, N 1, 1-28, 69-85.
- Keyes, C., Shmotkin, D., Ryff, C. (2002). Optimizing Well- Being: The Empirical Encounter of Two Traditions. *Journal of Personality and Social Psychology*, N 6, 1007-1022.